

Bo'riyeva Barno Yusupovna

“Termiz” davlat muzey-fo'riqxonasi kutubxona mudiri

Annotatsiya: Ushbu maqolada axborot-kutubxona faoliyatida zamonaviy innovatsion yo'nalishlar va ularni amaliyotga tadbiq etishning ahamiyatli jihatlari haqida fikr-mulohaza yuritilgan.

Kalit so'zlar: Axborot-kutubxona, innovatsiya, faoliyat, usul, kitob, rivojlanish.

Biz bilamizki Kitob - bilim, ma'naviyat va ma'rifat manbayi, insonni ulug'lab, ma'naviyat va ma'rifat asoslarini shakllantiradigan, komil qilib tarbiyalaydigan buyuk kuch hisoblanadi. Kitobning sehri, so'zning sehri bashariyatni o'z o'qi atrofida adashmay aylanib turishiga insoniyatning yetuk bo'lib rivojlanishiga katta xizmat qilib kelmoqda. Kitob asrlar davomida insoniyatni yaxshilikka va ezgulikka yetaklab kelgan. Albatta, bu soha zamonlar o'tishi bilan rivojlanib, yangilanib borgan. Kutubxonashunoslik sohasi qadim davrlardan buyon davlat va jamiyat taraqqiyotida katta ahamiyatga egadir. Hozirgi zamon kutubxonashunosligining umumiy yo'nalishi jamiyatning har tomonlama axborotlashuvchi, milliy axborot infratuzilmalarini yaratish, yuksak axborot texnologiyalari yutuqlarini amaliyotga joriy qilish singari ijtimoiy va texnik hodisalarning g'oyaviy-nazariy mazmunini aks ettirishdan iboratdir. Yangi rivojlanib borayotgan O'zbekiston strategiyasi - Uchunchi Rennesans poydevorini barpo etish borasidagi ulug'vor va ulkan ishlarimizning davomi sifatida xizmat qiluvchi azmu - shijoatiga aylanib ulgurdi. Uning zamirida kitobxon jamiyatini taraqqiy ettirish, man'aviy yangilanish, man'aviy taraqqiyotdan marifatli jamiyat sari harakatga kelgan qudratli kuch bo'lib, bugungi kunda xalqning ayniqsa yoshlarning yo'lchi yulduzi bo'lib xizmat qilmoqda. Biz bu yo'lda insoniyatning qadim qadriyati hisoblangan, axborotkutubxona faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishimiz kerak. Yurtboshimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlagani kabi, “Jahon tarixi shundan dalolat beradiki, har qanday yangi sivilizatsiya, yangi Uyg'onish davri kitob va kutubxonalaridan boshlanadi”. Haqiqatan ham Yangi O'zbekiston o'z uyg'onish davri rivojini kutubxonalar faoliyatini tubdan yangilash va innovatsion g'oyalarni amaliyotga joriy qilishdan boshladi. Bunday siyosatning zamirida buyuk ma'no bor. Chunki rus genrali Skobelov aytganidek “ biror xalqni yo'qotmoqchi bo'lsang uni taroxidan ayirgin ” deb bejizga aytmagan. Har bir xalqning tarixi buyuk o'tmishi kitoblardan bizga aniq faktlar bilan ma'lum bo'lib kelmoqdadir. Bu kitoblarning barchasi yosh avlodni o'zligini anglab tarixini kimlarning avlodi ekanligini bilib barkamol shaxs bo'lib yetishiga ulkan xissa qo'shadi. Shu sababdan qadimdan kitobxonlik va kutubxona faoliyatiga alohida e'tibor berilib kelinmoqda. Yangi O'zbekistonda xalqning ma'naviy tarbiyasini oshirishda uni yuksaltirishda bir qancha islohatlar olib borildi. Ayniqsa, davlatimiz rahbarining 2018-yilning 12-maydagi “Buyuk allomalar, adib va mutafakkirlarimiz ijodiy merosini keng o'rganish va targ'ib qilish maqsadida yoshlar o'rtasida kitobxonlik tanlovlarini tashkil etish to'g'risida”gi, Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 14-dekabrda “2020-2025-yillarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash milliy dasturini tasdiqlash to'g'risida”gi, 2020-yil 26-dekabrda “Yoshlarning kitobxonlik madaniyatini oshirishga qaratilgan “Yosh kitobxon” tanlovini tashkil etish va o'tkazish to'g'risida”gi qarori natijasida yoshlarning mutolaa madaniyatini yuksaltirish, kitobxonlikni keng targ'ib qilish va ommalashtirish, sohaga innovatsion ishlanmalarni yaratish imkoniyatini vujudga keltirdi. Bizning buyuk mutaffakkir bobolarimiz o'zlarining ulkan ilmiy salohiyati bilan olamshumul kashfiyotlari orqasida katta yutuqlarga erishib, dunyo sivilizatsiyasiga mislsiz hissa qo'shganlar. Bizning dunyo ilm-u zakosiga tamal toshini qo'ygan mutafakkirlar va ma'rifatli ajdodlarimiz hamma zamonlarda ham millat yo'lining yo'lchiroqlari hisoblangan. Bobokalonlarimizning bunday ulkan marralarga yetishi jahonga ma'lum va

mashhur bo'lishlarida kitob mutolaasining o'rni beqiyosligini alohida ta'kidlab, kitob o'qishga da'vat etgan. Tarixdan ma'lumki, axborot-kutubxona faoliyati doimo ilmiy izlanish va yangi tadqiqotlarni talab qiladi. Bugungi kunda ham bu ishlar tizimli ravishda amalga oshirilib kelinmoqda. Yangi O'zbekistonda axborot-kutubxona faoliyatini rivojlantirish zaruriyatining paydo bo'lishi haqida tadqiqotshilarimizning ishlarida quyidagicha fikrlar bildirilgan. Bugungi kunda kutubxona va kitobxonlikka alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, Yurtboshimiz tomonlaridan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbus ichida aholi, ayniqsa, yoshlar o'rtasida kitobxonlikni keng targ'ib qilish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgani fikrimizning yaqqol misolidir. Ma'lumki, 2006-yil 20- iyundagi "Respublika aholisini axborot-kutubxona bilan ta'minlashni tashkil etish to'g'risida" PQ-381-son qarorga asosan Madaniyat ishlari vazirligi kutubxonalarini Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, OO'MTBning O'rta maxsus kasb-hunar ta'limi markazi, Xalq ta'limi vazirligi ixtiyoriga o'tkazish yo'li bilan axborot-resurs markazlari tashkil etilgan. 2006-yilga qadar Madaniyat ishlari vazirligi tizimidagi ommaviy kutubxonalar soni 5745 tani (2005-yil 1-yanvar ma'lumoti bo'yicha), shundan; respublika miqyosida Markaziy kutubxonalar tizimi (MKT) soni 207 ta, qishloq kutubxonalar soni esa 4735 tani tashkil etgan. Axborot-resurs markazlari ta'lim muassasalarida joylashtirildi, ammo aholiga xizmat ko'rsatish uchun qulay sharoit va imkoniyatlar yaratilmadi[Mazkur yo'nalishni rivojlantirish maqsadida sohada faoliyat olib borayotgan olim va mutaxassislarimiz hozirga qadar xorij kutubxona faoliyatlari bilan tanishib o'z taklif va tavsiyalarini berganlar. Ayniqsa, G.Ismoilovning bildirgan dolzarblikga ega takliflarni e'tiboringizga havola etmoqchimiz. Yurtimizdagi axborot-kutubxona yo'nalishidagi ishlarda tatbiq qilishda yanada ijobiy natijalarga erishish uchun biz quyidagilarga e'tibor qaratishimiz lozim deb bilamiz:

- barcha tizim kutubxonalarini mukammal ishlangan yagona dasturiy ta'minot bilan ta'minlash;
- fondlarni kitobxonlarning talab va ehtiyojlarini hisobga olib maqsadli ravishda shakllantirish;
- kirill va lotin alifbosidagi fan sohalariga oid va badiiy adabiyotlarni yetarli sotib olish uchun respublika byudjetidan ajratilgan mablag'lar miqdorini ko'paytirish; – nashrlar sifatini oshirish;
- kutubxonashunoslik, bibliografiya, axborot xavfsizligi, raqamlashtirish, konservatsiya va restavratsiya bo'yicha oliy ta'lim bazasida kadrlarni tayyorlash;
- kutubxona fondlarini saqlashning me'yoriy sharoitlarini yaratish;
- raqamlashtirish, restavratsiya va audio kitoblarni yaratish uchun kerakli qurilma hamda jihozlar bilan ta'minlash.

Xalqimizning ma'naviy kamolatini rivijlantirish, kutubxona-axborot sohasida sifatli xizmat ko'rsatishning imkoniyatlarini oshiradigan zamonaviy infratuzilmalar yaratish va davlat dasturlarini ishlab chiqish bo'yicha yurtimizda keng ko'lamlı ijobiy ishlar amalga oshirib kelinmoqdadir. Davlatimiz tomonidan ham uzoq kelajagimizni inobatga olgan holda ma'naviy-ma'rifiy sohaga katta moliyaviy xarajatlar sarflanmoqda. Axborotkutubxona faoliyatiga innovasion yondashuvlar va g'oyalar olib kelish orqali ham sohani rivojlantirish mumkin. Sohadagi innovatsion ishlanmalarni amalga oshirishda esa, axborot-kutubxonalar faoliyatini moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash zarur. Kitob bu tarix haqidagi ma'lumotlarni avloddan-avlodga yetkazuvchi, moziy haqiqatlarini kelajakka eltuvchi, jamiyatdagi voqeliklar, ilm-fandagi yangilik va kashfiyotlarni o'zida qayd etib boruvchi, makon va zamon bilmaydigan inson zakosining buyuk mahsullaridan biridir. Xalqimiz azal-azaldan kitob o'qishga, u bilan oshno bo'lishga intilib yashab kelgan. Xalqimiz shuuridagi bu qadimiy an'ana bugun ham o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Mustaqillik yillarida yurtimizda qadriyatlarini qayta tiklash, ma'naviyatni yuksaltirish, milliy g'ururni poydo qilish, adabiyot va san'atni ma'anaviyatning negizi sifatida rivoj toptirish, erkin fikr, ezgu so'z va xayrli amallarga bosh bo'lish davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan birini tashkil qilib kelmoqda. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev adabiyotimizning bugungi kuni va ertangi istiqboli, yozuvchilar oldida turgan muhim va dolzarb muammolar: ijodkorning fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy burchi, ijodiy

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

15-APREL

ANDIJON, 2024

uyushmalar faoliyatining samaradorligini oshirish, adabiyotimiz rivoji uchun nafaqat yozuvchi va shoirlar, balki butun jamiyat mas'ul ekaniga e'tiborimizni qaratmoqdalar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Davlatov s. X, Nosirov O', Berdiyeva Z., O'rozov A., Kutubxonashunoslik. Toshkent - 2020. 432 b.
2. Sh.Mirziyoev. yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. Toshkent2021: Toshkent nashriyot uyi. 42-bet
3. Teshaboeva U. Yangi tizm yoshlarda mutolaa madaniyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. // jur. Kutubxona.uz №2 (49), 2019.
4. Yuldashev I., O'. Nosirov. Kutubxona - axborot xizmati: nazariyasi va amaliyoti. - Toshkent, 2020. 360
5. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: "O'zbekiston". 2021, 464 b.
6. Yo'ldoshev I. O'zbek kitobat san'ati va terminologiyasi. Toshkent - 2018
7. Maxmudov M., Shokirov T., Niyozova E., Axborot-kutubxona xizmati: Nazariyasi va metodikasi. - Toshkent, 2007. 152 b.
8. Maxmudov M. Kutubxona - axborot faoliyatini boshqarish. - Toshkent 2019. 505